

‘Mijn dochter moet weten waarom de Molukkers in Nederland zijn’

Nira Kakerissa

Programmamaker Nira Kakerissa is zwanger van haar eerste kind. Het is de aanleiding om eindelijk eens het familieverhaal van haar Molukse grootouders uit te zoeken. Het resultaat was de driedelige serie *Verleden Tijd* die dit voorjaar te zien was op televisie.

door Onno Sinke

Een achtjarig meisje doet op bezoek bij haar opa vervelend. ‘Kom eens hier’, zegt hij tegen haar. Hij laat haar voelen aan de kuil in zijn hoofd. ‘Dit komt door een kogel. Jullie hebben het niet zo zwaar. Ga normaal doen.’ De Molukse Nira Kakerissa uit Maastricht, inmiddels 35, herinnert het zich nog goed hoe eng ze het vond om de kuil aan te raken. Het was een van de weinige keren dat

haar opa iets losliet over het verleden. Als ze hem vroeg waarom haar familie in Nederland was, kreeg ze geen antwoord.

Samen met 3.500 Molukse militairen en hun families (in totaal 12.500 personen) was hij in 1951 naar Nederland gekomen. De kolonie Nederlands-Indië was op 17

augustus 1945 het onafhankelijke Indonesië geworden. Voor de Molukse militairen die aan Nederlandse kant hadden gestreden was geen plaats meer in Indonesië als zij niet met pensioen wilden gaan of op wilden gaan in de Indonesische strijdkrachten. Zij werden door de Nederlandse regering naar Nederland gehaald. Wat bedoeld was als een tijdelijk verblijf, bleek uiteindelijk een permanente vestiging.

Naar aanleiding van de herdenking van de aankomst van de eerste Molukkers in Nederland zeventig jaar geleden, vroegen *Omroep Max* en de regionale omroep *L1 Nira* om een documentaire te maken over deze geschiedenis. Ze besloot er een persoonlijke zoektocht van te maken, gedreven door de wetenschap dat in haar buik haar eerste kind groeide. Het resultaat was een documentaire in drie delen waarin ze samen met haar vader mensen en plekken bezoekt die een rol speelden in het leven van haar grootouders in Nederland.

‘Ik heb het losgelaten en ben gaan buitenspelen’

Wat wist je van het verhaal van je grootouders en de geschiedenis van de Molukkers in Nederland?

‘Ik ben opgegroeid in de Molukse wijk in Maastricht. De basis heb ik van huis uit meegekregen en de grote lijnen kende ik dus wel. Maar ik wist niet precies wat er gebeurd was. Ik wist bijvoorbeeld niets van hun aankomst in Rotterdam.’

Was deze zoektocht naar je familieverleden iets dat je altijd al wilde doen?

‘Van jongs af aan was ik er al nieuwsgierig naar. Toen ik acht was heb ik mijn opa gevraagd waarom we in Nederland waren. Hij antwoorde toen: “Stil, dat is verleden tijd”, op een toon die duidelijk maakte dat ik niet verder moest vragen. Ik wilde het toen vragen aan mijn oma, die in dezelfde ruimte was. Opa seinde aan oma dat ze geen antwoord mocht geven. Ze zei: “Dat mag ik niet zeggen van opa.” Ik heb het losgelaten en ben gaan buitenspelen.

Niet veel later, in 1992, ben ik voor het eerst met mijn opa, oma en vader naar de Molukken geweest. Van alle vakanties in mijn jeugd kan ik me hier nog het meeste van herinneren. Mijn opa en oma hebben hun ouderlijk huis laten zien in Rumahkay op het eiland Seram. Als kind vond ik dat heel bijzonder. In 2018 ben ik nog een keer gegaan om het huis te zien. Mijn vader wilde

toen weer mee, maar ik wilde dat niet. Ik wilde me niet verschuilen achter hem.

Het was een hele intense beleving, maar ik ben heel blij dat ik alleen met mijn nichtje ben gegaan. Het was een mooie levensles. We moesten de taal spreken en alles zelf regelen. We hebben geleefd zoals de mensen daar leefden. We hebben op planken geslapen. De mensen daar waren al heel blij met een rolletje stroopwafels. Echt een *eye opener*. Toen we daarna op Bali waren voelde dat als een rare luxe. We hadden heimwee naar het dorp. Achteraf heb ik een vlog over onze reis gemaakt met de beelden die ik in Indonesië had opgenomen. Ik heb er lang over getwijfeld of ik het online wilde plaatsen omdat het heel puur was. We wilden onszelf zonder filter laten zien. Die vlog is *viral* gegaan, ook in Indonesië. De mensen daar vonden het heel speciaal om te zien hoe Nederlanders hun bezoek ervoeren. Met dezelfde openheid heb ik geprobeerd mijn documentaire te maken. Bij elke opname hield ik mezelf voor: ik ben hier voor mijn eigen verhaal, niet om een journalistieke productie te maken.’

‘Ik was meer beschadigd geweest als ik alle verhalen had gehoord, daar ben ik van overtuigd’

Wat heeft het maken van deze documentaire je opgeleverd?

‘Het heeft me dichterbij mijn vader gebracht. Mijn vader is een belangrijke factor in de documentaire. Van tevoren had hij gezegd: “Je moet doen wat goed voelt. Als ik maar niet op televisie hoef en niets hoef te zeggen.” Ik heb hem uitgelegd dat ik juist een persoonlijke documentaire wilde maken met hem in de hoofdrol. Normaal zou hij dan zeggen dat hij er in dat geval niet aan mee wilde werken, maar hij voelde dat dit belangrijk voor me was. Daarom ging hij toch akkoord met mijn wensen. Ik heb ook begrip en respect gekregen voor wat mijn opa en oma allemaal meegemaakt hebben. Toen ik op de kade stond in Rotterdam waar ze zijn aangekomen, besepte ik dat de dagelijkse omgang met hun vrienden en familie voor hen definitief voorbij was door hun vertrek naar Nederland. En dan te bedenken dat ze zoveel hebben opgeofferd en zoveel hebben geleden voor een vreemd land. Het raakte me. Ze hebben zoveel meegemaakt en daar nooit iets over losgelaten. Ze hebben ons

Tabulita Susanna Nara
 * 12-1924 in Siliman, Iloilo
 - 7-4-2006 in Maastricht
 Alfred Kakerissa
 * 16-4-1949 in Romatik, Ceram
 + 28-4-2006 in Maastricht

Tempat perhentian:
 Mama, Nene,
 Ojang
 dan
 Papa, Tete,
 Ojang

altijd beschermd hiertegen en zich groot gehouden voor ons, uit liefde. Ik was meer beschadigd geweest als ik alle verhalen had gehoord, daar ben ik van overtuigd. En als mijn opa alles had verteld, had ik nooit deze reis met mijn vader hoeven maken.'

Heb jij het gevoel dat je opa en oma iets aan je hebben doorgegeven, in positieve of negatieve zin?

'Mijn oma heette bij ons thuis de "drijvende veerkracht". Ik kan me alleen herinneren dat ze altijd aan het studeren was. Ze leerde Nederlands en Engels en leerde ons Engelse woordjes. Ze zei altijd tegen ons: "Jullie moeten leren. Maak er iets van. Nooit bij de pakken neerzitten." Mijn oma was met haar houding een bron van inspiratie voor mij. Opa was een hele leuke opa. Hij maakte grappen en muziek, maar je moest niet bij hem aankomen met serieuze zaken. Hij was een binnenvetter. Alleen met zijn vrienden praatte hij echt. Dan moesten wij buitenspelen of de gang op. Mijn vader zal me dit vast niet in dank afnemen, maar hij lijkt op mijn opa.'

'Zo lang de Molukse wijken blijven bestaan, blijft de gemeenschap bestaan'

Wat wil jij zelf over het verleden doorgeven aan je kind?

'Mijn dochter moet weten waarom de Molukkers in Nederland zijn. Want je kunt geen oordeel hebben zonder dat je de geschiedenis kent. Ik hoop dat ze het Molukse op een positieve manier een plek weet te geven. Ik heb mijn vader het boekje *Opa vertel eens* gegeven. Het is een boekje waarin hij de verhalen voor zijn kleindochter kan opschrijven die ik van mijn eigen opa nooit gehoord heb. Ik heb me voorgenomen om het niet te lezen maar ik zal het later aan mijn dochter geven als ze er oud genoeg voor is.'

Is er iets dat kan helpen om de pijn van het verleden te verminderen in de Molukse gemeenschap in Nederland?

'Oma en haar generatiegenoten legden zich neer bij wat er gebeurd was, maar de tweede en derde generatie zijn feller. Ze willen excuses van de Nederlandse regering voor de behandeling van de Molukkers. Persoonlijk weet ik het niet. Ik doe het op een andere manier. Ik ben betrokken bij een initiatief in Maastricht om de graven van KNIL-militairen een bijzondere status te geven. Dit betekent dat de nabestaanden niet meer zelf het onderhoud van de graven hoeven te betalen. Ik heb ook het

VERLEDEN TIJD

In de driedelige serie *Verleden tijd* gaat Nira Kakerissa op zoek naar informatie over haar Molukse familiegeschiedenis. De documentaire is een coproductie van *Omroep Max* en *L1* en is terug te zien via NPO Start.

idee dat de documentaire iets heeft losgemaakt binnen de Molukse gemeenschap. Vanaf het persbericht tot aan de laatste aflevering heb ik een dagtaak gehad aan het beantwoorden van berichten van mensen die vragen hadden of hun eigen verhaal kwijt wilden. De documentaire werd positief ontvangen, misschien omdat het een niet-witte journalist uit de eigen gemeenschap was die de Molukse cultuur belichtte. Het gaat eindelijk een keer niet over de treinkapingen.'

Hoe zie jij de toekomst van de Molukkers in Nederland voor je?

'Zo lang de Molukse wijken blijven bestaan, blijft de gemeenschap bestaan. Ze zijn belangrijk voor een gevoel van saamhorigheid. Als die wijken verdwijnen, is een belangrijk deel van de Molukse identiteit weg. Gelukkig is er veel animo van Molukkers van mijn generatie om in de wijk te komen wonen. Zelf geeft het me een fijn gevoel van thuiskomen als ik in de Molukse wijk in Maastricht kom. Je ruikt dat er overal gekookt wordt. Belangrijk is ook dat de jongste generatie elkaar leert kennen tijdens het buitenspelen. Ik woon zelf niet in de wijk, maar kom er wel elke dag. Mijn vader woont er nog in zijn ouderlijk huis en we zijn nu al aan het kijken wie later het huis zal overnemen.'

Onno Sinke – Beleidsonderzoeker/adviseur bij ARQ Kenniscentrum Oorlog, Vervolging en Geweld en redactielid van Impact Magazine